

## Deportálás Transznisztriába

### Dr. Gutfreund Andrei (Bandi) emlékei



A háború 1940, szeptember 1-jén kezdődött, amikor még csak katona voltam észak Moldovában, Dorohoi közelében. A reggel 6 órai tornánál átrepült felettünk a Varsó București repülőgép, és rájöttünk, hogy elkezdődött a háború.

Azonnal hazaküldtek minket, ami szintén nem volt élvezetes, mert főleg a vasgárdista diákok sok zsidót dobtak ki a robogó vonatból. Apám Temesváron már azzal fogadott, hogy én is a háboruba leszek hurcolva. Most kezdődött a munkatáborok sorozata. Minden 18 és 60 év közötti férfit az Electrica mezőn gyűjtöttek össze, és aznap különböző pontokra szállították, mint például Brassó, Szeben, Valea Oltului és Brad. Kimaradtam és csak 10 nap után osztottak be a Temesvártól kb. 10-12 km-re található vízművekhez. Rendszerint biciklivel utaztam oda, és a Ghirodai út a mi utcánktól még gyalog is elérhető volt. Körülbelül 6 hónapig tartott ez az ideális megbízatás, ami alatt a zsidó kórházban is dolgoztam.

A hírek nagyon bizonytalanok voltak, mivelhogy a rádionkat be kellett szógáltatni. Tudtunk a Bukovinai és Besszarábiai zsidók Dnyeszteren túli, Transznisztriai deportálásáról. Egy temesvári csoportot, akik amerikai vízummal rendelkeztek és szovjet átútazó vízummal, egytől egyik lelőtték (Mannheim, Holzer gyógyszerháros, Taussig és mások). A régi kommunistákat, köztük Kain-t elvitték. Transznisztria, egy lidércálm lett a zsidók számára – az éhség, a tifusz, valamint a román és ukrán bandák áldozatai.

Odessza Transznisztria fővárosa lett. A zsidók Sasgorod, Bersad, kis helyeknek gettóiba lettek beszorítva, elhagyott istállókban, borzalmas körülmények között. Mivel a tifusz a lakosság többi részét is veszélyeztette, az ország többi részéről zsidó orvosokat küldtek ennek a leküzdésére.

Ugyan ez volt a metódus a hadifogolytáborokban is, ahol naponta sok száz ember pusztult el tifuszba, az éhségtől és fagytól. Az 1941-42-es tél sok év óta a leghidegebb volt. Számos egyéni tragédia sórolható fel, direkt vagy indirekt következményei a hitleri diktatúrának. A románok mindig ügyesen tudták, hogyan használják ki a kellő pillanatokat. Míg egész Európa vérzett és nyögött a Gestapo SS és a német csizma alatt, Románia félig meddig önnáló maradt. Szinte majdnem minden vezetőt pénzért, sok pénzért, le lehetett spercelni (pénzelní). Így a bánági, olténiai, munteniai zsidók és Ardeal-nak az a része amely nem volt Magyarország fennhatósága alatt megmenekült. Peldaul Antonescu-né kapott egy egész berendezett kórházat a zsidóktól, ami persze az ő nevét viselte. Rengeteg ruha, arany, stb. Leadás (rekvirálás), ami hivatalosan ment. Ebben az atmoszférában megjelent egy Frăteanu nevű pasi apám gyárában és bejelentette, ő a romanizáló és átveszi a gyárat. Apám úgy felizgatta magát hogy másnap ágynak esett és 8 nap alatt kimúlt (elhalálozott). Ez a nyolc nap volt életem legszörnyűbb periódusa, április 4-től 13-ig. Az esküvőnk 18-ra volt kihirdetve (programálva)!! Mivel román orvost nem tudtunk hívni, mert meg volt tiltva, 8-10 zsidó orvos plusz én nem tudtuk megállapítani a baját, csak halála után egy Pfeffermann nevű orvos, aki ugyancsak súlyos beteg volt, találta el a diagnózist. Perforált fekély + hashártyagyulladás. Azóta is majdnem minden éjjel vele álmodok. Es biztos másképen alakul minden, ha sikerült volna a diagnózis és megoperálják ! Akkoriban nem volt penicillin vagy más antibiotikum. Az egész „story” a mai napig keserít.

Közben egyre másra jöttek a rémhírek, de Auschwitz-ot es hasonlót senki se feltételezte. Bár egy alkalommal egy SS katona a Maria patikában felejtette a pénz tárcáját, tele pénzel, de

elképesztő fényképekkel a szerb hadjáratról. Utca sorok felakasztott emberek, asszonyok, sok gyerek. Na de ez csak epizód az idők rém... (olvashatatlan).

Ebben a nyomasztó periódusba kaptam a behívót Transznisztria Kormányzásától, Guvernamentul Transnistriei - Odesa.



Anyu éppen terhes volt, kb. 3-4 hónapos hazások voltunk es éltünk márol holnapra egy fenyegető világban mint holdkorosok vagy inkább mint az indifferensek akik remélték hogy az az autóbusz aki mindenkit elgázolt minket megkímél.

*Folytatás a következő számban.*

Andrei (Bandi) Gutfreund, született 14.5.1914, Rékas, Románia. Meghalt 1999, Izrael. 6 éves korában, a Gutfreund család Temesvárra költözött. Apjának egy férfi ing és fehérneműgyára volt. A zsidó liceumba tanult, azután orvosi diák volt Szegeden és Nápolyban. Felesége Lilly, született Berenyi, 1922-2005, Izrael. Mint fiatal orvos dolgozott az egyetemen, később Csákován, miután feliratkozott a kivándorlásra Izraelbe.

Gutfreund Bandi lánya, Dita Gara, küldte a kéziratot, fényképeket és az életrajzot.

Szerkesztő : Getta Neumann